

Uredništvo: Ljubljana, osrednja
ulica 6. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Receptni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2453.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja „Življenje in svet“

Uredništvo:
Ljubljana: Knačjeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
vsa ponedeljka jutraj. — Na-
roča se posebej in velja po pošti
prejemana Din 4., po razmaš-
nih dostavljena Din 5.- mesečno
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon
št. 2440.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Madrid med dvema ognjema

Čeprav so Francove čete vdrle v prestolnico, jo še niso popolnoma zavzele, ker se vladni miličniki še nadalje upirajo z vsemi razpo-
ložljivimi sredstvi

Lizbona, 8. novembra. d. Vkorakanje Francove vojske v Madrid je bilo izvršeno včeraj med hudimi pouličnimi boji, ki še vedno trajajo. Nacionalistične čete so pričele prodirati v glavno mesto ob 10.40 dopoldne. Napad se je začel približno tri ure prej s silnim topniškim streljanjem na madridska predmestja, ki so bila kmalu vsa porušena z obrambnimi napravami vladnih čet. Miličniki, ki so bili očitno brez pravega vodstva, so pobegnili v notranjost mesta ter pustili na bojišču na tisoče mrtvih in ranjenih. Na bojišču je ostalo tudi več njihovih tankov, ki v zmešnjavi pri umiku niso imeli zadostne možnosti za manevriranje.

Nacionalistične čete so prodrle popoldne že v Pradero San Isidoro, v neposredno bližino Puerto del Sol, središča mesta, kjer se nahajajo najvažnejša vladna poslopja.

Po zadnjih vesteh so čete generala Varele prodrle celo že na madridski glavni trg Puerta del Sol med srditimi boji z miličniki.

Po vesteh, ki so prispele sem davi ob 11., so dobili posamezni oddelki nacionalistične vojske ukaz, naj Madrida dočeka ne zavzemajo, nego se polaste le najvažnejših postojank v neposredni bližini prestolnice, odkoder bodo lahko nadaljevali svoje prodiranje proti centru mesta. Že včeraj popoldne bi bili morali zavzeti zapadni del Madrida, in so res proti večeru pričeli z napadom. V prvih vrstah je bila afriška pehota, ki je prodirala v posamezne okraje pod zaščito okrog 100 tankov, oklopnih avtomobilov in motoriziranih metalecev ognja.

Poročilo angleškega poslanika

London, 8. novembra. d. Angleški poslanik v Madridu je sporočil zunanjo ministrstvu telefonično, da so nacionalisti vkorakali od zapada v Madrid in da se vrše v južnih in vzhodnih predmestjih srditi boji. Izhodna točka napada nacionalistov v notranjost je bilo predmestje Casa de Campo, ki leži zahodno od kraljevske palače. Prodorajoč od tu so nacionalisti prečkali reko Manzanares preko Segovskega mostu ter so napredovali že preko vzorne kaznilnice, kjer je bilo zadnje tedne zaprtih mnogo pristašev španskih desničarskih strank.

Včeraj ob 4. popoldne je bilo sprejeto poročilo neznane nacionalistične španske radio-postaje, o padcu Madrida. Napovedovalec je izjavil: »Naše zmagovite čete so prodrle v Madrid. Živela Španija!« Pripomnil je, da je to bulletin, ki ga je izdal glavni stan nacionalističnih čet v Salamanci.

Nadalje je poročal, da so se pred vkorakanjem nacionalističnih čet vršili srditi boji za Casa de Campo in okoli nje, kjer so vladni miličniki zamažali poizkušnjo z obupnimi protinapadi ustaviti prodiranje nasprotnika. Pomagale jim tudi niso strojne niti ruski tanki. V mestu je v tem času nastala že divja panika in je očitno prišlo tudi do plenjenja in požigov, ker so se povsod videli veliki plameni in stebri dima. Posebno močan je bil protinapad miličnikov v smeri proti letališču Getafe, ki pa je bil prav tako kakor ostali odbit. Kmalu nato so izvršile nacionalistične kolone glavni sunek, ki je popolnoma zrušil odpor miličnikov. Napovedovalec po radiju je zagotovil, da je pooblaščen od nacionalističnega glavnega stana za izjavo, da vidi nacionalistično vrhovno poveljstvo eno izmed svojih glavnih nalog v preprečenju nepotrebnega prelivanja krvi in čim prejšnjo vzpostavitev normalnih razmer v Madridu.

Kako so se razvijali sobotni boji

Tenerila, 8. novembra. AA. Tukajšnja radijska postaja je razširila davi naslednje podrobne vesti o borbah v madridskih predmestjih:

Markisti so pričakovali, da bodo nacionalistične čete vdrle v mesto z jugozapada, poveljnik Assensio pa je izvršil naglo in napešno rotacijo in je napadel Madrid najprej s severozapadne strani. Prvi cilj napadalcev je bil kompleks poslopij na južni strani reke Manzanares, kjer se nahajajo zapor, v katerih so markisti zbrali mnogo talcev in političnih nasprotnikov. Popoldne je bil ta cilj dosežen. Nato so nacionalisti prešli v napad v jugovzhodnem delu fronte ter zavzeli predmestje Valencas, kjer so tudi pretrgali zadnjo prometno sveto med Madridom in Valencijo. Prebivalstvo Madrida, ki se je zavedlo, da bo

kmalu osvobojeno markistov, je popoldne navalilo na zgradbo, v kateri ima svoje prostore markistično glasilo »El Mundo Obrero«. Demonstranti so razdejali vse strojne naprave. Markistična vlada je še zadnji trenutek skušala zaplesti nacionalno vlado v Burgosu v mednarodne težave in je zato poslala nekaj letal, označenih z nacionalističnimi barvami nad Madrid, da bi bombardirala zgradbe inozemskih zastopstev in poslanstva. General Franco pa je bil pravočasno obveščen o tej zli nameri in je službeno obvestil zastopnike prizadetih tujih držav o morebitnem bombardiranju njihovih poslanstev v Madridu. Nacionalistična letala so tudi včeraj spustila na Madrid velike množice letakov, na katerih so bila obvestila za prebivalstvo. Na letakih so bili označeni tudi kraji, kjer bo prebivalstvo kolikor toliko na varnem. Ti kraji bodo bombardirani le, če se bodo vanje zatekli tudi obojevo oddelki markistične vojske. Kot tak kraj je bil označen tudi mestni okraj med ulico Diego de Legona, trgovca de la Castellana in trgovca de la Ronda. V svojih letakih pravi general Franco, da bodo nacionalisti do skrajnih mej prizanašali bolnicam in zgradbam tujih poslanstev. Do večera je nad 8000 madridskim prebivalcem uspelo zateči se na stran nacionalistov.

Rabat, 8. novembra. AA. Radijska postaja v Cadixu je sredi razglasila naslednji nacionalistični komuniké:

Nacionalistično topništvo je s topovi 75 mm bombardiralo ves dan Madrid in predvsem njegove vojaške objekte. Velika množica prebivalstva je zapustila prestolnico in se umaknila preko segovskega mostu proti vzhodu. Nacionalisti so prodrli v zunanja predmestja Madrida in je pričakovati, da bo mesto že jutri zavzeto.

Uro kasneje je sporočila radijska postaja v Tetuanu, da je prejela še nepotrjene vesti, po katerih so nacionalistične čete prodrle v Madrid popoldne ob 16. in da so jih v prestolnici sprejeli z velikimi manifestacijami.

Nacionalisti še niso zavzeli središča Madrida

London, 8. novembra. AA. »Sunday Dispatch« je izšel danes v posebni izdaji, v kateri poroča, da je njegovi redakciji uspelo dobiti telefonsko zvezo z britanskim odpravnikom poslov v Madridu, ki je sporočil, da so v poslanstvu vsi živi in zdravi. Osobje poslanstva se podaja od časa do časa na streho zgradbe in skuša doznati razvoj operacij na bojišču, ki ga je pa le zelo težko zasledovati, ker so rovi na obeh straneh zelo dobro maskirani. Madrid je noč preživel v temi, vendar pa je bilo po mestu vse mirno. Davi je zavladala v mestu čudna tišina. Borbe se vršijo tri milje daleč od britanskega poslanstva. Nacionalistična letala stalno bombardirajo mesto, vendar pa ni še nobena njihova bomba padla v bližino angleškega poslanstva. Za sedaj še ni mogoče niti približno napovedati, kdaj bo nacionalistom uspelo zavzeti središče Madrida.

Zakaj so bili miličniki poraženi

Madrid, 8. novembra. d. Za miličnike je bil najhujši udarec, ki je dovedel tudi do padca Madrida, ker sta policija in civilna garda v mestu, ki sta bili doslej na njihovi strani, naenkrat prešli k nacionalistom. Vpadli sta miličnikom v hrbet, tako da so se znašli med dvema ognjema, kar je tudi odločilo usodo Madrida. Na strani miličnikov je ostal majhen del policistov in civilnih gardistov, pričakuje pa se, da bodo tudi ti prešli na stran nacionalistov, ko bodo definitivno očistili mesto.

Nacionalistična civilna garda, ki je bila pripravljena izven mesta, je že prišla v Madrid in prevzela službo v zasedenih okrajih. Burgoška vlada je že na poti v Madrid ter bo pričela poslovati takoj po svojem prihodu v neposrednih javnih poslopijih, ki pa jih je malo.

Obrambni svet, ki ga je imenovala pred svojim odhodom madridska vlada, se nahaja v vzhodnem delu mesta. General Franco ni vkorakal v Madrid tako svečano, kakor so pričakovali. Zadržuje se s svojim stabom v zapadnem delu mesta, v hišah, ki so ostale nepoškodovane med pouličnimi boji.

Odbor za obrambo glavnega mesta

Madrid, 8. novembra. AA. Ker je vlada včeraj jutraj zapustila Madrid, je bil sestavljen nacionalni odbor za obrambo mesta proti nacionalistom. Za predsednika in vladnega delegata je bil določen general Mijao, za tajnika član socialistične stranke, resor za vojsko je bil dodeljen dvema zastopnikoma komunistične stranke, resor za javni red in mir dvema zastopnikoma združene socialistične mladine, resor za industrijo dvema članoma nacionalne zveze dela, resor za aprovizacijo dvema članoma splošne delavske zveze, resor za promet dvema članoma republikanske levice, resor za finance dvema

članoma republikanske zveze, poročevalska služba dvema članoma svobodnemiselne mladinske organizacije in pošli za evakuacijo dvema članoma sindikalistične stranke.

V pretekli noči je bila prva seja odbora za obrambo Madrida, ki mu je vlada pred svojim odhodom v Valencijo prepustila vso oblast v Madridu za obrambo prestolnice. Odbor se je konstituiral takole: pred sednik general Mijao, glavni tajnik Frađe, komisar za javno varnost Antonio, komisar za vojno industrijo Santiago Carillo, komisar za prehrano Amorinu, komisar za promet Pablo Jague, komisar za evakuacijo civilnega prebivalstva Jose Cardeno. V odboru so tudi Francisco Casnerro, Minero Jenrima, Imenes in Mariano Guarcia.

General Mijao, predsednik odbora za obrambo Madrida, je izdal davi proglas, v katerem pravi med drugim, da je prejel naročilo: »Braniti Madrid za vsako ceno!« General Mijao je pozval svoje bojovnike, naj se bore brez pogovora za vsako ped Madrida. Od civilnega prebivalstva zahteva dejansko sodelovanje. Srca madridskih prebivalcev morajo biti sedaj z enakim utripom, ker bo le tako mogoče izvajati zmago. Najstrožje bodo kaznovani oni, ki bi se pokazali slabotne v izvajanju svoje dolžnosti, kakor tudi oni, ki bi z zločini, roparskimi napadi, neresničnimi vestmi v korist sovražnika skušali motiti javni red. Obramba Madrida je v rokah herojskih miličnikov in mesto je zato na varnem. Red v notranjosti je zajemčen po silah, ki so bile v to svrhu organizirane, in spritno trdne discipline prebivalstva. Lojalno sodelovanje vseh Madridčanov bo povsem gotovo omogočilo zmago.

Uspešen protinapad vladnih čet

Madrid, 8. novembra. o. Danes so nacionalistične čete doživele poraz v vsem južnem in jugozahodnem odseku pred Madridom. Davi ob zori so miličniki prešli v silen protinapad na vseh svojih postojankah pod zaščito močnega topniškega ognja in neprestanega bombardiranja iz zraka s pomočjo letal. Nacionalisti so bili potisnjeni daleč v ozadje včeraj na novo zasedenih postojank, najbolj občutljivega bojišča pred Madridom. V zapadnem odseku, kjer je general Varela zbral glavni del svojih maroških sil v okolici kraja Casa de Campo, so popoldne izvršili miličniki hud napad z novimi ojačenji 300 svežih borcev. Sledila je borba na nož, v kateri so bile maroške čete odbite. Jarki, ki so jih snoči izgubili miličniki na zapadnem bregu reke Manzanares, so bili popolnoma zopet osvojeni po neprestanem bombardiranju iz vladnih baterij z vzhodnega brega reke. Po osvojitvi tega odseka je začasno položaj braniteljev Madrida na tej občutljivi točki znatno zboljšal.

Proglas vlade iz Valencije

Valencija, 8. novembra. p. Madridska vlada se je takoj po svojem prihodu naselila v javnih poslopijih ter pričela z nadaljevanjem svojega dela. Imela je tudi še sejo, pri kateri je izdala komuniké, ki pravi, da bo nadaljevala svoje posle kot legitimna španska vlada, kakor tudi borbo proti nacionalistom. Vlada ne smatra, da je ta borba po njenem odhodu iz Madrida zaključena in da je njena stvar propadla. Borba z nacionalisti se bo vodila še nadalje iz Valencije, kar je edina izpoved. Padec Madrida predstavlja samo težko etapo v teh bojih, nikakor pa ne pomeni, da bo Madrid ostal razpoložen v oblasti nacionalistov. Vlada ima na razpolago zlato španskega naroda, s čegar pomočjo bo v imenu španskega naroda nadaljevala borbo, ki bo tem lažja, ker nimajo nacionalisti na razpolago niti pezeze zlata. Padec Madrida predstavlja sicer poraz, vendar pa vlada upa, da bo zadnji v boju za svobodo španskega naroda.

Ministrski predsednik Caballero je po seji vlade sprejel zastopnike raznih društev in organizacij, ki so mu izrazili obzobljenje zaradi padca Madrida, obenem pa tudi upanje, da bo borba sedaj bolj uspešna. Vlada je odredila, da se njena vojska reorganizira na novi podlagi, ker se je pokazalo, da je dosedanja reorganizacija na osnovi kadra starih oficirjev in civilne garde zelo slaba in da je ves oficirski zbor nezanesljiv. Sedaj se bo vojska organizirala brez teh starih kadrov in upajo, da bo imela več uspeha.

Kupujte domače blago!

Grof Ciano na Dunaju

Snoči je prispel na Dunaj italijanski zunanji minister, da se udeleži konference držav rimskega bloka

Dunaj, 8. novembra. p. Nocoj je prispel na Dunaj na uradni obisk avstrijske vlade italijanski zunanji minister grof Ciano, ki so mu priredili nad vse slovesen sprejem. Dunajski listi pozdravljajo v daljših člankih zunanjega ministra Ciana ter poudarjajo njegove državniške sposobnosti, kakor tudi vpliv, ki ga ima na italijansko zunanjo politiko.

Zunanji minister Ciano je odpotoval iz Rima snoči ob 23.35. Konferenca držav, ki so podpisale rimske protokole, se bo pričela 11. t. m.

Po tej konferenci bo italijanski zunanji minister odpotoval v Budimpešto, da vrne obisk madžarskega ministrov v Italijo. V spremstvu zunanjega ministra Ciana so njegova soproga, generalni direktor v zunanjem ministrstvu za zadeve Evrope in sredozemskega morja poslanik Gino Buti in generalni direktor za splošne zadeve v zunanjem ministrstvu grof Leonardo Vitetti, kakor tudi drugi funkcionarji italijanskega zunanjega ministrstva. Generalni direktor za inozemski tisk v zunanjem ministrstvu Emanuele Grazzi je že prej prispel na Dunaj.

Italijanske napovedi o dunajski konferenci

Rim, 8. novembra. d. Na dunajski konferenci držav rimskega bloka ne bo šlo samo za razgovore splošnega značaja,

temveč predvsem za to, da se doseže sporazum o celi vrsti vprašanj, ki bo objavljen bodisi v izčrpnem komunikéju ali pa v oficijelni izjavi italijanskega zunanjega ministra zastopnikom tiska. Poleg splošne izmenjave misli bodo predmet razgovorov vprašanja Podunavja in v zvezi z njimi predvsem avstrijske zadeve. Angleško-italijansko zblizanje, ki je na pohodu, in že precej znatno zboljšanje odnosov med Rimom in Beogradom tvorita razmeroma ugodno podlago za posvetovanja prihodnjega tedna na Dunaju. Od zboljšanja italijansko-jugoslovenskih odnosov se seveda ne more pričakovati, da bi bil sistem rimskih protokolov razširjen na eno ali drugo državo. Nasprotno bo treba iskreno pozdraviti, če bo ena ali druga država sklenila s tretjo dogovor, ki bi zboljšal odnose ter utrdil mir v Podunavju. Ugoden uspeh tozadevnih prizadevanj se vidi baš v primeru avstrijsko-nemškega sporazuma, ki je ustvaril pogoje za sodelovanje med Rimom in Berlinom, kakor ga je potrdil Mussolini pred vsem svetom v Milanu. Zato se more pričakovati, da bo skrajšalen jugoslovensko-italijanski sporazum imel celo vrsto ugodnih učinkov za ostale države rimskega pakta, kakor tudi nova avstrijsko-češkoslovaška trgovinska pogodba, ako se bo obnesla, ne bo ostala brez ugodnih vplivov.

Nade srbijanske združene opozicije

Odmev sporazuma beogradske opozicije o preureditvi države in rešitvi hrvatskega vprašanja

Beograd, 8. novembra. p. V vrstah beogradskega dela združene opozicije se po udarja prvotni namen sporazuma, ki je bil dosežen med šefi 3 srbijanskih strank, radikalne, demokratske in zemljoradniške, sklenjen s podpisom objavljenega dokumenta. Pri tem naglašajo, da so bila s tem sporazumom odstranjena mnoga nesoglasja in da se je ustvarila podlaga, na kateri se bo mogoče uspešno razgovarjati z dr. Mačkom. Dosedanji očitki, da je srbijanska opozicija nesposobna za razgovore in da med njo ni soglasja, so odpadli, ker se je z dosedanjega terena teoretičnega razpravljanja prešlo v fazo praktičnega dela.

V vrstah beogradskega dela združene opozicije verujejo, da bo z doseženim rezultatom zagrebski del združene opozicije zadovoljen, ker je polno točk, na podlagi katerih se more priti do pozitivnega uspeha.

Občinske volitve v drinski banovini

Beograd, 8. novembra. AA. Danes so se vršile občinske volitve po vsej drinski banovini. Volitve so se vršile v redu in miru, razen v dveh treh krajih, kjer je prišlo do manjših incidentov med volilci. V drinski banovini je 37 srezov s prav tolikimi sreskimi mesti, vendar so se volitve vršile le v 30 izmed teh mest, ker se vršijo občinske volitve v ostalih po zakonu o mestnih občinah. V teh 30 mestih je dobila JRZ 23 občinskih uprav, celokupna opozicija pa 7, kar znaša v odstotkih 77 v korist JRZ. V kmečkih občinah volilni rezultati še niso popolnoma ugotovljeni in definitivni, toda po doslej prejetih podatkih, je z gotovostjo mogoče reči, da bo JRZ dobila nad 70% vseh občin, dočim bodo ostale odpadle na vse opozicijske politične skupine in stranke, kar jih je nastopilo pri teh volitvah.

Natečaj za umetniška dela v Narodni skupščini

Beograd, 8. novembra. AA. Zbirja za očetev umetniških del za novo zgradbo Narodne skupščine je zaključila svoje delo in ocenila vsa predložena dela. Poročilo o razdelitvi nagrad je objavljeno v beogradske »Službenih novinah« št. 258 z dne 7. t. m. Tem poročilu je razpisal tudi naknadni natečaj za dela, ki pri prvem natečaju niso bila pozitivno ocenjena. Vsa sprejeta dela bodo razstavljena v zgradbi manej že od 16. t. m. Vsi nagrajeni konkurenti naj se javijo predsedstvu Narodne skupščine zaradi nadaljnjega postopanja. Konkurenti, ki niso bili nagrajeni, se pozivajo, da dvignejo svoja dela v tehnični oddelku Narodne skupščine v času od 20. t. m. najkasneje pa do 1. decembra, po katerem roku Narodna skupščina ne bo več odgovorna zanje.

Smrt beogradskega gledališkega umetnika

Beograd, 8. novembra. p. Po daljšem bolenju je davi umrl eden izmed najstarejših članov beogradskega Narodnega gledališča Svetozar Filipović, znan pod imenom Čika Fila.

Kralj Boris v borbi z viharjem na morju

Sofija, 8. novembra. p. Bolgarskemu kralju Borisu se je pripetila zelo neprijetna nezgoda. S svojo jahto je križaril po Crnom morju, pa je nastal naenkrat hud vihar. Kralju so prihтели na pomoč rušilci, ki so jahto rešili. Kralj je osebe vodil jabo cele štiri ure v borbi z viharjem.

Pojasnilo. Glede na članek pod naslovom »Dve žrtvi smrtnih nesreč«, ki je izšel v ponedeljski izdaji »Jutra« 2. novembra, smo prejeli od zdravnikov bratovske skladnice v Trbovljah naslednje pojasnilo: »Pokojni Matevž Puh se usodnega dne ni vračal iz službe, temveč se je šele sedem ur po službi vračal domov. Tudi ni rešeno, da je zdravnik menil, da gre lahko spet na šteto, češ da rane niso nevarne. Točno je le, da je bil poškodovanec v nepretrganem bolnišnem stanju in je bil dne 17., 20., 22. in 24. oktobra v ambulantni ordinaciji. Ponorečenec se ni odpravil v ljubljansko bolnico, temveč ga je zdravnik napotil 24. oktobra v bolnico bratovske skladnice v Trbovljah, in sicer zato, ker je ponorečenec izjavil pri ordinaciji, da ga je doma mrdica stresla in da mu je bilo med potjo slabo. V noči od 25. na 26. oktober je bolnik v trenutni zmedenosti planil iz postelje, padel in se pri padcu poškodoval v levi podpadušni krajini. Ker je nato kazal znake možganskega pritiska, je bil 26. oktobra s spremetvom poslan v ljubljansko bolnico, kjer je 31. oktobra umrl«

Velik praznik šentjakobčanov

**Za 15 letnico obstoja svojega odra so z lepim uspehom
podali dramatizacijo Tavčarjevega „Janeza Solca“**

Ljubljana, 8. novembra. Jubilej šentjakobskega gledališkega odra, ki je junija letos dopolnil petnajsto leto svojega javnega delovanja, je zbral snovi v dvorani Mestnega doma domala vso ogromno množico najbližjih prijateljev in znancev, ki si jih je simpatično, zaslužna igralska družina v teh letih pridobila v vseh krogih naše kulturne javnosti. Pri nas, ki slovimo kot dežela amaterskih gledaliških odrov, petnajst let obstanka sicer ne pomeni še dolgega veka, a šentjakobski gledališki oder vendar v vsej pestri množici prostovoljnih igralskih ognjišč ni primer, kar se tiče neprekinjene trajnosti repertoarja, števila uprizoritev in predstav, višine režije, inscenacije in igre, in pa kar se tiče tributa najvišjemu organu gledališke umetnosti v našem narodu — saj je znano, da je priložnost številce uglednih članov naše drame prišlo v vrhovni hram naše Talije preko desk šentjakobskega odra. Zato je imel jubilejni večer s krstno predstavo Klemenčičeve dramatizacije Tavčarjeve novele „Janez Solc“ po pravici prav svečano prisrčni značaj in mimo stalnih obiskovalcev jubilaritov prireditelj so bili med gosti tudi dvorna dama Franja Tavčarjeva, zastopnik mestne občine in župana načelnik kulturnega oddelka dr. Mole, člana Narodnega gledališča Skrbnik in Cesar, starosta viškega Sokola Borštnik, predsednik Gospodarskega in kulturnega društva za šentjakobski okraj direktor licejske knjižnice dr. Glebinger, izmed snovateljev odra njega prvi tajnik Viktor Markič in prvi blagajnik Drago Mohorčič pa še nekaj literatov in časnikarjev, ki so od nekdaj s simpatijami spremljali vsa prizadevanja šentjakobčanov.

V enega izmed odmorov so prireditelji vpletli skromno, a veselo slovesnost, ko se je na odru zbrala vsa številna družina šentjakobskega ansambla. Prvi je igralce in igralko nagovoril predsednik Gospodarskega in kulturnega društva direktor dr. Glebinger in dejal: Ko nam nocoj ob svojem jubileju tako živo odgrinjate to pisano življenje, kakor se je razgibalo po naši Ljubljani in na gradu močasnih Turčakov, ob slavnostnem cesarjevem obisku pred 275 leti, dovolite, da vas v imenu vaše matice prisrčno pozdravim in čestitam k pomembnemu prazniku ter se vam za vse prijetne trenutke, ki nam jih je vaša poštovovalna in nesebična ljubezen do odra tolikokrat pripravila, najiskrenejše zahvalim. Vašo trnjo, a zmagovito pot od prvega nastopa pred poldrugim desetletjem v skromnih prostorih v Florjanski ulici pa do častnih uspehov zadnjih let v mnogo dostojnejši sedanjih dvorani, vse to so nam spretno opisali vaš kronist in njegovi sodelavci v lični spomenici, ki ste jo poklonili naši javnosti v pouk, izbranemu krogu številnih prijateljev našega odra v prijeten spomin naši bodočnosti kot dragocen dokument o idealnem stremeljenju pešice izbranih Talijanskih služabnikov, ki so kljub neprestanim gnetnim vtriskam in žrtvam na dragocenen čas vstajali iz neprimagljive ljubezni do odrske umetnosti. Iskrena želja nas vseh nah vasm spremlja in lepo bodočnost. Vztrajajte in zmagujte! Za predsednikom, čigar izvajanja so v dvorani vzbudila živahno odobravanje, je starosta viškega sokola Borštnik izročil šentjakobčanom lep lovorec venec z narodno trobinico, hkratu pa je v imenu Vičanov izrekel jubilaritom iskrene čestitke in najtoplejšo zahvalo, da so s svojim poštovovalnim in uspešnim delom v veliki meri pobudili vsemu za odrsko umetnost tudi med naprednimi delavci na Viču, katere so obenem tako pogostokrat razveselili s svojimi gostovanji.

Igra sama, v kateri je Savo Klemenčič smotno zbral in uredil vse dramske elemente Tavčarjeve novele in jim na odru pripravil z vso skrbnostjo našudirano podobo, je kljub svoji razsežnosti — saj je predstava trajala z govori malo manj kot do polnoči — napravila na gledalce resnično lep, globok vtis in jih zgovorno prepričala, da je razvoj šentjakobčanov v tem poldrugem desetletju rasel v resnem, intenzivnem delu. Zgodba o Ivanu Solcu, tem znamenitem vitezu z vrtnice, ki se je v nemško-gospodski Ljubljani iz sreče 17. stoletja drznil, da po klicu svojega sreča vzljubi in vzame za ženo lepo padarjevo hčer in s tem nakopije sovraštvo vsega nemškega plemstva, posebej še oholih Turčakov, utegne biti še marsikomu znana iz Tavčarja, pa jo bo šel z veseljem ozivljati v dvorani Mestnega doma. Mladi, prevzetni Jurij Ljudevit, nezakonski sin cesarjevega ministra Ivana Vajkarda Turčškega, je v svoji razpuščenosti pozelel lepo Solcovo Ano Rozino, pa jo je dal po tolpici najetih rokavničev ugrabiti in odvesti na Turjaški grad. Do tega neplemenitega čina ga ni zavedla le sla, temveč tudi njegova mrznja proti iskreni, čisti človečnosti Janeza Solca, ki narobe od ostalega plemstva — ravno, brez pomisleka koraka za življenje, kakor mu ga narekuje vest in srce. V tem konfliktu je nekaj borbenega, primarnega, kar napravila Tavčarjevo novelo — morda kakor nalašč za aktualno še v današnjih dneh. A kakor je vsa zgodba vzgibana iz neke svetle, idealizirane romantike tako je romantično prigodniški tudi zaključek sam. Cesar Leopoldus I. je prav tedaj obiskal Ljubljano in Turjak in nehoti se mu je razkril zločin. Borba je terjala življenje mladega, bednega, zvestega študenta, malopridni ugrabitelj se je sodil sam, viteza Solca in njegovo gospo pa odlikuje samo cesarsko veličanstvo.

Dramatizator je novelo razčlenil v devet epizod, ki učinkujejo kot pravi dramatični prizori, le tu pa tam bi se dale nekatere preobširne epične scene še s pridom krajsati, hkratu pa bi bilo črtati tudi nekatere manj važne in manj verjetna srečanja. Savo Klemenčič je delo tudi režiral in mu oskrbel ubrano lep, domačnostno topel okvir. Vodstvu uprizoritve je treba izreči predvsem iskreno priznanje za ogromno delo, položeno v ustvarjanje scene in prireditelj kostumov, ki so ob najskromnejših razpoložljivih sredstvih prikazali najvernejšo podobo časa in militeja, ki si jo moremo misliti. Uspehu predstave pa bržkone ne bi bilo v škodo, če bi nekateri predalec v romantično abstraktnost segajoči režijski domisleki izostali (tako n. pr. obe sim-

bolni sliki na začetku prvega in osmega prizora). Kar se ekonomije z igralskim materialom tiče — vse vidnejše kreacije so bile na višku — bi bil smel režiser ponekod malo škopariti, da se ne bi vselej še figure razrašale v pretirano grotesko. Naslovno vlogo viteza Solca je v lepi umerjeni igri podal Hanzl, Ano Rozino, ki pa ostaja v dramatizaciji bolj medel lik, je simpatično predstavila Šubičeva.

Oba stara Turčakana, deželnega glavarja Volka Engelberta in cesarjevega ministra sta v strogi zbranosti kraljala Lavrija in Klemenčič — režiser Klemenčič je moral uskočiti zaradi nenadno obolelega Karusa. Mladega, objestnega Turčakana, ki nasljuje vso dramo, je kreiral Petrovič, njegov dobri opredla polkovnik Aricaga je bil Klinar. Simpatično je bila prikazana krčma pri Plavcu, ki jo je z znano dobrodušno široko gesto vodil Gnidovec, a med njegovimi malomeščanskimi gosti in pozneje v rokavničski družini so nekaj posrečenih tipov postavili Kunter, Keber in Jamar.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 8. novembra. Po dolgem času je bila Ljubljana danes spet enkrat deležna ene lepih solnčnih nedelj, ki je že v zgodnjih dopoldanskih urah zvalila vse mesto na noge, da se je promenada živahno razgibala in da so bili parki polni vedrih sprejemalcev. Kmalu popoldne je sicer porosil lahčen dež, a čez malo časa se je nebo spet odprlo in velik del Ljubljane se je v mnogo obetajočem solncu napotil na izlete iz mesta. Velik promet je bil zlasti na cestah proti Sv. Križu, ki ima vsako nedeljo sicer mnogo obiskovalcev, danes pa je njih število še posebej naraslo zaradi tega, ker smo imeli prvo nedeljo po prazniku mrtvih.

Rekord umetniške razstave

Z letošnjo jesenjo je sicer malokdo zadovoljen, saj človek v resnici nikoli ne ve, ali smo že na pragu zime, ali pojdemo še malo pogledat v poletje. Nekaj pa jih je v Ljubljani, ki so z vremenom v prvih dneh novembra nadse zadovoljni, in sicer so to mladi likovni umetniki, ki že teden dni razstavljajo v Jakopičevem paviljonu. Podoba je, kakor da se je z velikim uspehom, ki ga je petorica slovenskih umetnikov dosegla pred dnevi na velikem beograjskem natečaju, naši upodobljajoči umetnosti vobče nasmejala srečnejša bodočnost. November velja sicer za slab mesec, kar se tiče umetniških razstav, skupina mladih slikarjev in kiparjev, ki je zbrala svoja najboljša dela na tej razstavi, pa je bila v preteklem tednu deležna tolikšnega obiska, kakršnega že dolgo ne pomni kaka druga slična prireditelj. V celotni je doslej ogledalo razstavljena dela blizu 600 obiskovalcev, če pristojemo še nekaj dijaških skupin, ki so jih pripeljali, posamezni profesorji risanja, dasi prireditelji vodstvom naših srednjih šol še niso razposlali uradnih povabil. Mnogo hvaležnih radovednežev privajajo v Jakopičev paviljon predvsem surrealistične slike prof. Kregarja s šentviške gimnazije, ki so v naših skromnih, malo zakasnelih razmerah vzbudile kar fenomenalno pozornost. A preprostejši gledalci pa se potem še s toliko večjo ljubeznijo s eskušajo zamažati dokopati do njih jedra — ustavljajo ob delih Kregarjevih bolj umerjenih tovarišev, ki ostajajo s svojimi hotenji v mejah skromnejšega, a resnemu brutalnemu duhu časa, bolj ustrežajočega realizma. Nekaj razstavljenih slik in plastik je našlo med gosti že tudi stvarne interese, in kakor smemo upati, bodo mladi razstavljalci — in tudi taki so med njimi, ki dosej še niso stopili pred kupčijo — sklenili nekaj realnih kupčij. A da vam ne ostane izbirek — podvajate se z obiskom in se odločite tudi za kakšen nakup, saj so cene nekaterih del tako nizke, da jim menda ne bo treba čakati bogatih mecenov.

V znamenju narodnih noš na Taboru

Sinoči so naši primorski emigranti in njih prijatelji pod odkriljem društev „Sočec in „Tabor“ priredili v veliki dvorani na Taboru prijeten večer. Taborška dvorana je ta večer doživela izredno velik obisk. Obiskovalci so si morali priznati, da je na Taboru redko kdaj taš gneča. Prireditelji pa tudi niso malo obetali. Ga. Klavorka je organizirala revijo in ples slovenskih narodnih noš, tako da je bila med živahnostjo razpoloženja, ki je izviralo iz kuhinje in točilnice, tudi obilica zunanje pestrosti in slikovitosti. Videli smo razne slovenske, srbske in hrvaške narodne noše. Zraven tega pa tudi češkoslovaške, ki so jih oskrbele članice Češke Oboe.

Večer je otvoril g. dr. Dekleva s patrijotičnim nagovorom na zbrano občinstvo, za glasbeni užitek pa sta poskrbela Akademski orkester in „Taborove“ pevski zbor. Po koncertu se je razvila prisrčna zabava s plesom, ki ga je otvoril s kraljevskim kolom zastopnik vojske general g. Popadič z go. Olgo Pucovo in g. dr. Dinko Puc z go. Vedralovo. Med posameznimi plesnimi točkami, ki jih je zbrana družba temeljito izkoristila, so narodne noše zelo uspešno izvajale tradicionalne narodne plesne.

Organizacija zabavnega večera naših emigrantov je popolnoma uspela ne le v zadovoljstvo vseh zabave željnih, temveč tudi prirediteljskega odbora, ki je zabav-

Vaša nova obleka bodi iz našega blaga,

pa boste zadovoljni, ker boste dobro in okusno oblečeni, za mal denar

Cene našega blaga za obleke so od 120.— do 180.— dinarjev po metru

VLADA TEOKAROVIĆ & KOMP.
PARACIN

Tkanine za vsak žep in vsak okus.

Tovarniške prodajalne: LJUBLJANA, Gradišče 4
in v vsakem večjem mestu Jugoslavije.

Vodjo rokavničaste tolpe Kljukca z Gorenjskega je z mnogo vselega uspeha igral Koman, ki izpričuje vse odlike dobrega humorne igralca, le da mu bo treba pri razpolaganju z gestami in domisleki nekaj več discipline. Dvoje lepih, po svoje toplih studentovskih obrazov sta prikazala Rakovec, ki se je odlikoval tudi s pevskimi nastopi in Danilo Bučar. Cesarja Leopolda je upodobil Vizjak, njegovega tajnega svetnika Lobkovica Moser. Najvselejše figura vseh večera je bil turjaški kastelan Tomaž Ručigaj, ki ga je Košak izoblikoval do klasične širine. Mimo drugih sta v dveh epizodnih vlogah sodelovali še Metka Bučarjeva in Grgurevičeva. V celoti pomeni „Janez Solc“ za dramatizatorja, režiserja in vse sodelujoče spoštovanja vreden uspeh.

ska knjiga sta na prvih mestih vseh kulturnih držav.

Sledil je prosti ogled posameznih skupin, ko so se zborovali v medsebojni debati poglabljali v obilne kulturne zaklade, ki jih nudi razstava. Le prehitro je prišel čas, ko je bilo treba na drugi del zborovanja, kise je vršil v trgovski šoli, nameščeni v parterju itegga poslojpa. Tam so podali društveni funkcionarji poročila o problemih, ki zadevajo našo šolo in učiteljski stan. Učitelj g. Adamič iz Toplice pri Zagorju je predložil kot posnetek debat več resolucij, ki so jih zborovalci sprejeli po izčrpnih debatah. Resolucije bodo predložene odločevalnim činiteljem. Predsednik JUU iz Ljubljane g. Mlekuz pa je kot gost poročal o situaciji v stanovski organizaciji. Potem ko so zborovalci pretresli še nekatere zadeve iz območja domačega šolstva in sreza, je bilo lepo zborovanje zaključeno.

Samomor obupane žene

V splošnem je nedelja potekala brez razburljivih dogodkov in tudi kriminalna kronika je obnemela za več 24 ur. Le snoči je imela policija opravka spet s samomorom, ki so zadnje dni v mestu kar na dnevnem redu.

Na Brdu pri Viču biva družina državnega cesarja Antona V., ki je došlo živela v miru in tišini, dokler ni med možem in ženo, ki sta že oba priletna, prišlo do družinskih razprtij. Nesoglasja so pred kratkim privedla tako daleč, da je mož, ki je oče treh odraslih otrok, brez besede zapustil svoj

dom in izginil, kakor da se ne misli več vrniti. Štletno ženo Marijo je njegov odhod tako potrl, da je sklenila napraviti življenjem obračun. Ze v četrtki je na tistem zaužila precejšnjo količino strupina, nakar je pričela močno bruhati. Domači so opazili nevarnost in so ji takoj prigravljali naj se odpelje v bolnico, a ker ji je čez nekaj časa odleglo, je nazadnje ostala doma. Večraj pozno popoldne pa ji je vnočje prišlo slabo in brž so poklicali zdravnika dr. Igličarja s Tržaške ceste. Zdravnik pa je mogel ugotoviti samo še, da je proces zastupitve v zadnjem štadiju, in je takoj pozval reševalce. A reševalci so hiteli zaman — okrog 19. je nesrečna mati izdihnila. Z viske strazne so poklicali policijsko komisijo, v kateri sta bila zdravstveni svetnik dr. Luznar in dežurni uradnik Kette. Komisija je ugotovila, da je smrt nastopila zaradi zastupitve z arzenikom, na prošnjo domačih pa je dovolila, da bo truplo pokojnice ležalo na mrtvaškem odru doma.

Roko mu je raztrgalo

Danes popoldne se je zgodila v Babni polici pri Starem trgu zaradi mladeniške lahkomišelnosti huda nesreča. 16letni sin posestnika Andreja Malarkarja Franc je dobil nekje dinamito patrono in jo zažgal. Posledice so bile usodne. Eksplozija je odtrgala fantu levico do zapestja. Ponesrečenca so nemudno prepeljali v ljubljansko bolnico.

Maribor preko nedelje

Maribor, 8. novembra.

Jubilejno slavlje poštarjev-godbenikov

Snoči so obhajali člani Glasbenega društva poštnih in telegrafskih uslužbencev v Mariboru petletnico plodnega delovanja. Po prisrčnem sprejemu ljubljanskih tovarišev na postaji je bil v precej dobro zasedenih prostorih Uniona jubilejni koncert s slikovitim sporedom. V prisrčnih besedah je pozdravil vse navzočne društveni predsednik g. Franjo Babič. V imenu ljubljanskih tovarišev je izrekel iskrene čestitke in je izročil diplomu in prelep trak g. Jože Benko iz Ljubljane. V imenu mariborskih poštarjev je izročil venec poštarjskih godbi g. Babič. Ljubljanski tovariši pa so prejeli od mariborskih poštarjev lepo spominsko diplomu. Z lepim uspehom se je zaključil koncert, pri katerem so sodelovali mariborski poštarji godbeniki z osmimi godbenimi točkami, ljubljanski godbeniki poštarji pa s sedmimi točkami. Po koncertu je bil prisrčen prijateljski večer.

Predavanje o lončnicah v Ljudski univerzi

V mariborski Ljudski univerzi je predaval ravnatelj mestne vrtinarije g. Lap iz Ljubljane o gojenju in prezimovanju lončnic. V poljudnih in s številnimi lepimi slikovitimi slikami prikazovanih izvajanj je navzočnim poslušalcem pretežno znanstvu pojasnjeval, kako je treba ravnati s temi evetlicami, da preko zime uspevajo. Predavatelj je v uvodu s prisrčnimi besedami pozdravil predsednik mariborske univerze g. inž. Kukovec.

Šahovski dvoboj med mariborsko in celjsko mladino

Dopoldne se je vršil v restavraciji pri Novem svetu šahovski dvoboj med dijaškim društvom „Sloga“ iz Celja in pomladkom Jadranske straže na klasični gimnaziji v Mariboru in sicer na 10 deskah. Dvoboj se je končal z zmago Mariborčanov v razmerju 7 : 3.

Kriminalna kronika

Policija je v pretekli noči imela obilo dela z razgrajati in pijanci, izmed katerih je tri aretirala. Dolga vrsta pa jih je bila ovažena zaradi kaljenja nočnega mira. — V zadnjem času divjajo tudi mariborski hitlerjevi glave in z bojnimi klici „Heil Hitler“ kar na ulici izražajo svoje simpatije. Tako je tudi neki mariborski trgovec

v pretekli noči na Glavnem trgu na voz glas vpil „Heil Hitler“. Pristopil je stražnik, ki je trgovca povabil na policijo, kjer so ga po zaslišanju spet izpustili. — Zasebnica Marija Pečetoča, stanujoča v Vojašniški ulici, je prijavila policiji, da se je v njeno stanovanje vthotapil neznanec ter ji odnesel razno perilo, obleke, čevlje in druge predmete. Slikarski pomočnik Frano Deutschman je prijavil na policijo, da mu je iz nove magdalenske šole, kjer je bil zaposlen, izginil skoro nov suknjič. — Prav tako je izginil gostilničarju Vilibodu Poku iz Radvanja iz veže neke gostilne na Frankopanski cesti jermas, v katerem so bili 15 kg prekajenega mesa in druge ljubljanske potrebščine. — Tudi tatovi koles so bili v akciji in so posestniku Rudolfu Koresu odpeljali izpred brvnice na Koroski cesti kolo znamke „Basterte“ z evidenčno številko 70076, mizarskemu pomočniku Ivanu Juševcu pa izpred sreskega načelstva kolo znamke „Waffenrad“ z evidenčno številko 125153.

Zaradi nezgode predčasen porod

Na Ptujski cesti sta trčila skupaj dva kolesarja in je eden izmed njih zavozil v 28letno predico Heleno Kmetičevo, ki je bila v blagoslovljenem stanju. Pri karambolu sta oba padla in je imela nezgoda posledico, da je Kmetičeva nekaj ur zatem povila dete ženskega spola. Ker pa je porod prišel za dva in pol meseca prezgodaj, je otrok kmalu po porodu umrl. Policija je nepravilnega kolesarja izsledila in se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

V smrt ...

V Miklošičevi ulici 14 je snoči izpila v samomorilnem namenu 21letna brezposelna delavka Roza K. četrta litra octove kisline. Domačini so jo našli nezavestno v postelji ter so takoj poklicali mariborske reševalce, ki so mlado obupanko odprnili v tukajšnji bolnico, kjer so ji izprali želodec. — V Malni pri Sv. Lenartu je prostovoljno končal svoje življenje 56letni posestnik Alojz Rotman, ki se je ohešil v domačem hlevu. Ko so ga našli, je bil že mrtev. Vzrok samomora ni znan.

Smrt na vozu

V Maribor se je pripeljal mlad posestnik iz Spodnje Kungote Ivan Grošeta, star 34 let. Na Zrkovski cesti pa mu je nenadno postalo na vozu slabo in je kmalu zatem umrl. Zadel ga je srčna kap.

Uboj zaradi ljubosumnosti

Brezsrčni mož je mirno spal, ko mu je nevarno poškodovana žena umirala

Varaždin, 8. novembra.

Te dni se je več kmetov vračalo s sejma v Koprivnici domov. Med potjo so se ustavili pri znanecu Luki Bariču v Legradu. Pri pogovoru so pili in se zdajci začeli prepirati. Igravi konji so lepi. Med prepiranjem je Luka Barič nenkrat potegnil nož in hotel zabosti enega izmed omenjenih družbe. Ivana Čemeriškega, kar pa so prisotni preprečili. Prepri se je nadaljeval in Barič je udaril Čemeriškega s steklenico po glavi in ga lažje poškodoval. Družba s Čemeriškim je Bariča zapustila in nadaljevala pot proti domu. Bila je že noč. Nekaj časa jo je spremljala tudi Baričeva žena Tereza.

Ko se je kmalu nato vrnila žena Tereza domov, ji je mož začel očitati, da ima razmerje s Čemeriškim. Žena se je branila in

dokazovala, da to ni res, a razjarjeni mož ji ni verjel. Začel jo je pretepati in jo je poškodoval po vsem telesu. Smrtno nevarno rano pa ji je prizadel na glavi. Ko sta šla naposled spat, je žena zaprosila moža, naj pošlje po zdravnika, mož pa se za prošnjo od hudih bolečin vzdihujoče žene ni zmenil, temveč je mirno zaspal. Tudi drugo jutro ni šel po zdravnika, a se tudi sam ni brigal za poškodovanko. Zvečer je spet legel v posteljo kraj nje in ji ni maral pomagati, ko ga je prosila za pomoč. Zaspal je in ko se je čez čas prebudil, je opazil, da mu je žena umrla.

Surovega moža so aretirali. Izgovarjal se je za ljubosumnostjo in trdil, da je po glavi ni udaril, temveč da je dobila nevarno rano pri padcu na rob mize.

Sportna nedelja

Poraz, katerega se ni treba sramovati

V živahni tekmi je morala Ljubljana, ki je v drugem polčasu igrala samo z 10 igralci, pustiti Hajduku obe točki — Slab sodnik — V Beogradu zmagal Bask

Včeraj sta bili na sporedu državne prvenstva samo dve tekmi, od katerih je bila ljubljanska med Hajdukom in Ljubljano gotovo važnejša. Hajduk ni hotel posoditi Matosiča Gradjanskemu za turnejo po Angliji, samo da bi imel večje izgleda, da si izbiže v Ljubljani dve točki. To mu je tudi uspelo, nekoliko po sreči nekoliko pa tudi zaradi drugih okoliščin. Vendar pa moramo reči, da smo bili z Ljubljano kljub porazu bolj zadovoljni kakor v zadnjih tednih, ker je pokazala, da ipak zna zaigrati. Bila je to zadnja jesenska tekma Ljubljane na domačih tleh. Z ostale jesenske tekme, ki jih bo morala odigrati zunaj Ljubljane, si ne smemo delati prevelikih iluzij, vendar pa so naši igralci včeraj dokazali, da se vendar ni bali, da se bodo proti koncu tekmovalja morali boriti za obstanek v ligi.

V Beogradu je Bask, kakor je bilo pričakovati, odvezl osižeški Slaviji obe točki. Tablica se je nekoliko spremenila. Ljubljana je padla s 4. na 6. mesto. Hajduk se je povzpela s 6. na 5. največji skok pa je napravil Bask, ki je s 5. šel kar na 2. mesto. S porazom osižeške Slavije se je okoristil Hašk, ki je z boljšo goliferenco prehitel Osiječane.

Tablice je sedaj naslednja:

Slavija (S)	6	4	2	0	16:7	10
Bask	6	3	2	1	12:9	8
Gradjanski	5	3	1	1	13:4	7
BSK	6	2	1	2	13:6	7
Hajduk	6	3	0	3	8:6	6
Ljubljana	6	2	2	2	5:5	6
Jugoslavija	5	2	0	3	9:8	4
Hašk	5	1	2	2	5:11	4
Slavija (O)	6	2	0	4	6:15	4
Concordia	5	0	0	5	1:17	0

Hajduk: Ljubljana 1:0 (0:0)

Hajduk: Kriše; Milutin, Matošič II, Marušić, Purišić, Radovniković, Lemešić, Krulc, Blažević, Matošič III, Kragić. Ljubljana: Logar, Hassl, Jug, Kukanja, Pupo, Boncelj; Janežič, Slapar, Jež, Makovec, Pepček.

Zadnjo ligaško tekmo te jeseni, ki se je odigrala na naših tleh, so ljudje pričakovali s priličnim zanimanjem. Poleg tega je Hajduk znana marka, ki vedno vleče. In prišlo je mnogo ljubljanskih Dalmatincev na teren, bilo jih je gotovo manj kot Ljubljancem, ali slišati jih je bilo bolj.

SREČA HAJDUKA

V prvi vrsti mora Hajduk svoj uspeh pripisati nezgodi, ki se je pripetila tik pred polčasom. Makovec in Ljubljana je igrala ves drugi polčas samo z desetimi ljudmi; nekaj pa gre zaslugi za Hajdukov uspeh tudi sodniku, ki je v presoji foudov sicer grešil na obe strani, v usodnem primeru pa je piskal Boncelju foul ko sploh ni bilo treba piskati, ali pa če že, potem proti Hajduku; iz tega prostega strela se je izcimila čista Krulčeva situacija, iz nje pa edini zgoditek ki je igro odločil.

Sicer je bila igra lepa in užitna, zlasti v prvem polčasu, ko sta se moštvi kosali v značilni borbi in z enakimi sredstvi. V drugem polčasu so potem Hajduki prešli v defenzivo, toliko respekti so imeli še pred okrnjenim moštvom Ljubljane, da niso hoteli tvegati prav ničesar. Igrali so nesigurno, pogosto Kragića v obrambo in krepko držali rezultat. Le velika smola ljubljanskega napada pred Hajdukovim golom, kjer je zlasti Jež dve tri situacije, zrela pač kolikor le more biti situacija pred golom zrela, pokvarila ali uničila, je tej Hajdukov taktiki pripomogla do uspešnega konca.

KAKO JE IGRALA LJUBLJANA

Moštvo Ljubljane je bilo tokrati, izjemoma, precej značeno. Ni bilo ene premoči ožje obrambe in krilske vrste nad nemogočim napadom, kot smo je bili sicer vajeni gledati. Napad se je tokrati zelo razigral, a še predno je prišel od tega, da bi požel plod svojega truda, je postal z Makovecvo izločitvijo okrnjen, in petega moža v napadu je vespovedal manjkalo. Jež je preudarno vodil sv. linijo, ki je bila s kombinacijo Slapar-Janežič na desni močnejša od levega dela, da je bil tokrati Makovec ne samo agilen maršir, temveč tudi uspešen. Pepček je prihajal na krilu bolj od izraza kot pozneje, ko se je priključil sredini. Krilska vrsta tokrati ni bila na običajni višini. Pupo je v primeri z zadnjimi tekami precej popustil; razdiral je dobro, tudi lepo je odvezlaval žoge, zelo pomanjkljivo pa mu je bilo dodajanje. Boncelj je ponovno zamenjal Lemešiča in po nemotivnem silil v sredino. Defenzivno je postavil svojega moža Kukanja je bil za Kragića telesno mnogo prešibak proti njemu je uspeval, kolikor je uspeval, le s taktično igro. Obramba kot celota je bila res dobra, branilecma — Hassl je ponovno žel aplavz ob odprti sceni — ni prigrigora v razdiranju, le do čistege in plasiranega odbojnega udarca sta le redko prišla. Logar pa je bil zopet stari in zanesljivi Logar: pogumno se je vrgei parkrat pod noge in rešil se v zadnjem hipu, posredoval je tudi vedno o pravem času; le žog od blizu ni mogel obdržati v rokah, odtod je prišlo večših do kritičnih situacij.

...IN HAJDUK

Splitski majstor z mora je postavil v polje odlično in borbeno enajstorico. V vseh linijah moštvo ni bilo povsem značeno. V prvi vrsti gre pohvala odlični obrambi, v

kateri je nastopil tudi toliko od Zagrebčanov zaželeni Matošič; res je vredea, da si ga vsako mošto požel. Milutin mu je bil dober drug Dober je bil tudi anadalni trio, v katerem je Blažević s točnim pregledom igre dirigiral igro dani situaciji primerno, prav dober je bil poleg njega Krulc, ki je našel koristen kontakt do svojega krila. Od kril je bil Kragić dokler je igral na svojem mestu, prodornejši, da si je bilo mnogo boljše čuvati od Lemešiča na desni strani, ki pa je bil od vse napadalne petorice najšibkejši. Halfi so med odlično obrambo in dobro razporeženim napadom imeli lažjo nalogo, vendar ni bilo opaziti med njimi posebnih klas. Marušić je bil že mnogo boljše, isto Radovniković, Purišić je zaostajal celo za Pupo, ki tokrati ni bil na posebni višini. Moštvo se odliko posebno s svojo telesno močjo, ki je v borbi ni štedilo.

NEKAJ O POTEKU

Prve poteze pripadajo Hajduku. Do 10. min. je H. stalno v premoči, dobi dva strela s kota in Logar ima polne roke posla. Igra malo popusti, tudi Lj. prodira, dobi strel s kota. Okoli 20 min pride Lj. do besede, igra se odpre. V 26. min edinstvena šansa za Lj. Hajdukovi gol je prazen, vsi skušajo streljati, toda žoga ne gre v mrežo. V 29. min kot za H. in potem se vrstijo napadi pred ljubljanskim golom. H. parkrat strelja s kota. V 42. min. ustvari Pepček Ježu lepo situacijo, pa zaman. V 44. min. starta Makovec na žogo, ki jo je Kriše odbil, oba padata in Makovec odnesejo.

Po tem odmoru igra Lj z desetimi ljudmi. H. preide kmalu v napad, dobi nekaj strel s kota. V 13. min. ima Jež zopet krasno situacijo, Janežičev prenos povzame volley, toda zelo nerodno in žoga gre v aut. V 16. min. se igra odloči: sodnik piska neko nedolžno stvar v škodo Lj., Lemešić pošlje pred gol, žoga gre z glavi na glavo, nazadnje je Krulc na čistem strelu in pošlje v mrežo, 1:0 za Hajduka! Takoj prevzame Hajduk defenzivno taktiko in zapre igro proti okrnjenemu moštvu! Kragić gre v obrambo, napad Lj. se razvije igra valovi večino, ja med polovico in Hajdukov kazensko črto V 31. min. ima Blažević šanso iz prodora, toda Logar mu gre pogumno pod noge. Krulc pa zgreši prazen gol, nato je Lj. v napadu in v 33 min. strelja Pepček pametno prost strel mimo zida do Ježa, ta pa zgreši z dveh metrov; to je bila tudi poslednja šansa za Ljubljano. Do konca se igra še vedno v Hajdukovih polovici, toda ta je s svojo obrambno taktiko uspel.

G. Mlinarič iz Zagreba ni sodil dobro. Mnogo je grešil v presoji foudov, iz ene take pogreške je padel edini gol, sekai je po nepotrebnem igro, ker ni pušal prednosti. Za tako tekmo je bil slab sodnik.

Bask: Slavija 0 3:0 (2:0)

Beograa, 8. novembra

Na današnji tekmi ki ni bila na posebni višini ter se je odigrala docela v prijateljskem stilu, je Bask sigurno zmagal. Bask je bil v prvem polčasu v premoči, dočim se je Slavija znašla šele v drugem, toda v napadu ni bilo nikogar, ki bi mogel izboljšati rezultat. Oba gola prvega polčasa je zabil Detlinger, in sicer v 2. in 23 min.

Gol drugega polčasa je dal Ristič, toda iz of side pozicije. Sodnik Bora Vasiljevič je imel lahko nalogo, ker sta obe moštvi igrali fair.

Prvenstvo podsavez?

Slovan napreduje — Kastastrofalen poraz Atletikov V Celju remis

Slovan: Hermes 3:1 (1:1)

Zdi se, kakor da je sedaj napočila Slovanova era. Po treh zaporednih porazih beleži že tretjo zmago.

Na igrišču za Kolinsko tovarno je bilo dopoldne dokaj živo. Publika je bila domala vsa Slovanova. Prišla je na svoj račun, kajti moštvo je zaslužno zabeležlo zmago v svojo korist.

Igra ni bila na nřkaki višini, zlasti ne v prvem polčasu. Obe moštvi sta zaigrali zelo raztrgano. Prednjačil je Hermesov napad, ki ni pod Svetičevim vodstvom uprizaril niti ene kaj prida akcije. Potem v drugem polčasu so Slovanovci prevzeli igro v svoje roke in do konca ostro napadali. Zabili so dva gola.

Slovan se je postavil tokrati s svojim napadom. Doberlet je tokrati igral na levem krilu in gotovo ni bil med najslabši-

mi. Zelo dober je bil zlasti v drugi polovici igre vodja napada Gerjol, ki je spretno izkoristil Doberletovo prodornost in ga neprestano pošiljal v ogenj. Desni krilec je levo stran hermežanskega napada popolnoma obvladal, če bi še nekoliko točnejše podajal napadu, bi bil izvrstna moč. Bil je vsekakor najboljši v svoji vrsti. Obramba ni bila mnogo zapořena, pa se je pokazala kljub temu zelo nesigurna. Vrtar dober in zanesljiv.

Šiškarji so zopet enkrat povsem odpovedali. Nemogoč del moštva je bil napad, ki se ni povzpelo do nobene smiselne poteze. Nekaj se je trudil Ica na desnem krilu, postal tudi par centrov na sredino, toda tam je bil trio Brodnik-Svetič, Mokorel, ki so mu bili še osnovni pojmi nogometa povsem tuji, kaj šče, da bi znal kako žogo pametno izkoristiti. S tem napadom Her-

mes ne bo prišel daleč. V krilih je bil najslabši mož Košenina, dober pa je bil desni krilec, ki je sicer imel mnogo truda z razporeženim Doberletom. Tudi levi krilec je še nekoliko zadovoljil. Vrtar Razbornik je bil zelo nesiguren, enako Bergelez, v obrambi je dal dobro partijo le Košmerlj.

V vodstvo je prišel Hermes z enajtko že v 10. min., ker si je Slovanov branilec dovolil stoping z roko v kazenskem prostoru. Zenačil je po lepi napadalni akciji Illovar. Po odmoru je takoj v začetku Slovan dobil vodstvo z enajtko, ki jo je pretvoril Gerjol. Po lednji gol je zabil Thuma na pas Doberleta.

Sodil je dobro g. Macoratti.

Olimp: Reka 2:2 (2:2)

Celje, 8. novembra.

Olimp je nastopil v oslabiljeni po tavi. Njegov napad je igral raztrgano. Vsej enajstorici je manjkai sistem. Ta nedostatek je hotela nadomestiti z elanom, kar čveča ni zadostovalo.

Gostje so predvedli dobro tehnično igro, pred golom pa so bili premalo odločni. Takoj spočetka je Reka pričela pritiskati toda brez vidnega uspeha. V 17. min. je prevzel Ključar žogo iz prostega strela ter jo zabil nad vratarjevo glavo v mrežo gostov. 10. min. ka neje je izenačil Jež so lepem prodoru. V 30. min. povša Erman z lepim strelom na 2:1 za Reko. Olimp pritiska na izenačenje, kar mu pa uspe šele v 42. min. po Ceterju.

Po odmoru je bila tekma nezanimava. V 10. min. je moral Olimpov igralec Gros zaradi poškodbe na nogi zapustiti igrišče. Igra je postajala vedno ostrejša, tako da je moral sodnik v 25. min. izključiti po enega igralca Reke in Olimpa. eno minuto kasneje pa še enega igralca Reke. Olimp je prešel nekoliko v premoči, ki je pa ni znal izrabiti. Tekma ni nudila prvrcaznega sporta.

Sodil je g. Cimperman dobro in objektivno.

Rezerva Olimpa je porazila rezervo Jugoslavije z 2:0 (0:0).

V drugorazredni tekmi je Laško dopoldne premagalo Jugoslavijo 4:1 (3:0). V drugem polčasu je igralec Jugoslavije Žager dejansko napadel sodnika. Bil je seveda izključen in časa sedaj zaslužene kazni.

Železničar: Atletiki 10:0 (4:0)

Maribor, 8. novembra.

Na stadionu Železničarja se je popoldne odigrala predzadnja tekma v prvenstvenem tekmovalni mariborske skupine LNP med Železničarjem in celjskimi Atletiki. Takoj se je videio da Atletiki niso nevarni nasprotniki.

Z današnjo zmago si je Železničar priboril naslov jesenskega prvaka v mariborski skupini.

Na stadionu se ni tlo mnogo ljudi, vendar pa je prišlo par sto gledalcev v upanju,

Lahkoatleti so še na delu

V Ljubljani in v Ptujju so se vršili lahkoatletski mitingi po dolžnost.

Svoboda

Zelo hladno vreme in dež ništa v soboto ovirala lahkoatletov, da bi izrabili še zadnje proste termine za borbe na tekališču. Prireditelji so se v borbi poleg atletov do maših klubov Ilirije, Korotana in Primorja pridružil še atlet izvenljubljanskih klubov, predvsem Elan iz Novega mesta in Kranjski Korotan.

Tek 60 m juniorji B: 1. Küssel (Elan) 7.4, 2. Pirec (Pr.) 8, 3. Bergant (Svoboda) 8.4.

Tek 100 m juniorji C: 1. Bajda (Ilirija) 12.1, 2. Boltavzer (Pr.) 12.5, 3. Kulakov (Pr.) 12.6.

Tek 100 m seniorji: 1. Skušek 11.8, 2. Gabršek 11.9, 3. Weibl (vsi Pr.) 12. Skok v vis z zal, juniorji B: 1. Küssel (Elan) 1.50, 2. Bergant (Svoboda) 1.30, 3. Pirec (Pr.) 1.25.

Skok v vis z zal, juniorji B: 1. Bratovž (Il.) 1.60, 2. Boltavzer (Pr.) 1.55, 3. Šušlič (Korotan, Kranj) 1.40.

Skok v vis z zal, seniorji: 1. Pribošek (Il.) 1.60, 2. Baloh (Pr.) 1.55, 3. Tomaškovič (Korotan, Kranj) 1.55.

Tek 1000 m juniorji C: 1. Osterc (Elan) 3:12.6, 2. Preželj (Kranj) 3:13.2, 3. Pogačnik Janez (Korotan, Kranj) 3:21.

Met krogle jun. C: 1. Skaza (Pr.) 14.32, 2. Boltavzer (Pr.) 12.70, 3. Koba (Elan) 12.20.

Met krogle seniorji: 1. Pribošek (Il.) 10.42, 2. Baloh (Pr.) 9.40, 3. Tomaškovič (Korotan, Kranj) 8.40.

Tek 1000 m seniorji: 1. Gabršek 3:02, 2. Skušek (oba Pr.) 3:02.4, 3. Kos (Elan) 3:08.2.

Primorje

Včerajšnja nedelja je omogočila številnim lahkoatletom, zlasti onim iz Trbovelj, Novega mesta in Kranja, da so pomerili svoje moči z ljubljantini. Akoravno je že pozna sezona, so bili dožejeni nekateri dobri rezultati, celo dva državna rekorda v tekih na 300 in 500 m po Skušku in Gabršku (oba Pr.).

Tek 100 m juniorji: 1. Pavlič (Planina) 11.8, 2. Černe (Elan) 12.5, 3. Wider (Planina).

Skok v vis z zal, juniorji: 1. Skebe (Elan) 1.60, 2. Bajda (Il.) 1.50, 3. Küssel (Elan) 1.50. Elanovci imajo dobre juniorje.

Skok v vis z zal, seniorji: 1. Baloh (Pr.) 1.55, 2. Tomaškovič (Korotan, Kranj) 1.55.

da bo prišlo do pričakovane napete igre, toda gostje so predvajali zelo klavno igro. Ob začetku sta obe moštvi pokazali po nekaj energičnih potez, ki pa so se sicer končale pred golom mlačno, vendar pa se je po slogu igre in po tempu moglo sklepati na napet potek. To je trajalo okoli četrte ure, potem pa so Atletiki čimdalje bolj lezi v rezultat 10:0. Kakor je treba na eni strani poudariti popolno razsulo Celjanov, je treba tudi naložiti, da so imeli Železničarji v odlični neri svoje prste vmes. Ko se je spravila kombinacijska mašinerija v prvi tek, so pričeli padati goli, ki so bili skoro vsi plod precizno izvedenih akcij. Moštvo Železničarja je v splošnem podalo odlično igro ter so prav vsi njegovi igralci izbornu opravljali svoje delo. Moštvo je bilo v vseh linijah boljše.

Atletiki so na vsej črti razočarali. O njegovem moštvu je škoda vsake besede. Enajstorica je bila popolnoma interiorna nasprotniku ter bi po poteku igre in po situacijah zaslužila še večji poraz. V splošnem je bila igra v mejah dovoljene igre, le pri stanju 6:0 so pričeli Celjani z ostro igro ter igrali na moža kar pa jim ni več koristilo, nasprotno zapustili so še bolj klavrn vtis. Sodil je prav dobro g. Končić.

MURA: SLAVIJA 3:1 (2:0)

Maribor, 8. novembra.

Na igrišču ob Magdalenskem parku se je dopoldne odigrala drugorazredna prvenstvena tekma med Muro iz Murske Šobote in Slavijo iz Pobrežja. Tekma je bila vsekol napeta in zanimiva ter se je končala z zaslužno zmago Mure. Sodil je dobro g. Bergant.

Prvi poraz Gradjanskega

Bazel, 8. novembra.

Svojo drugo tekmo v Švici je Gradjanski danes izgubil v Bazlu po slabih igri s 3:2 (1:1) Publike okoli 3000.

Domači so dosegli vodstvo že v 1. min., Gradjanski pa je v 3. min. po Lešniku izenačil. V prvem polčasu sta Tomašević in Srdonja zastreljala idealne prilike. Gajer je zakrivil enejetmetrovko, ki pa jo je Urch ubranil. V drugem polčasu je levo krilo domačinov postavilo na 2:1. Isti igralec je v 7. min. zvišal na 3:1. Kmalu nato je šel Pogačnik blesiran z igrišča. Kljub temu je Gradjanski prešel v veliko premoč. V 36. min. je Lešnik postavil končni rezultat 3:2. Po tem голу je zapustil igrišče zaradi blesure Kokotovič.

Splošni vtis, ki ga je napravil Gradjanski, je slab. Samo obramba je bila dobra, v napadu pa edino Lešnik.

Prvo tekmo v Angliji bodo Zagrebčani igrali v sredo v Liverpoolu.

Ostale nogometne tekme

SAN JEAN: BSK: San Jean 14:2.

ZAGREB: Hašk: Concordia 5:2 (3:0). Prijateljska.

SUBOTICA: Jugoslavija: reprezentanca Subotice 4:2.

CURIH Avstrija: Švica 3:1 (1:0).

DUNAJ: Prvenstvo. Postsport: Hakoah 1:0 (0:0), Libertas: Sportklub 4:0 (3:0).

PRAGA: Prvenstvo. Sparta: Viktorija Žižkov 3:1, Slavija: Zidenice 7:1, Viktorija Plzen: Kladno 2:1, Rusy: Moravska Slavija 3:1, Prostějov: Nachod 2:0.

RIM: Prvenstvo. Juventus: Genova 2:2, Roma: Bari 5:2, Lucio: Napoli 3:2, Torino: Bologna 1:0, Lazise: Novara 4:2, Milano: Triestina 0:0, Sampierdarena: Alessandria 5:0, Fiorentina: Ambrosiana 1:0.

BUDIMPESTA: Prvenstvo. Hungaria: Ferencváros 3:0, Kispest: Boikai 3:3, Újpest: Sorokár 5:0, Budafok: Nemzeti 3:2, Elektromoš: Budai 11:1, Szeged: Phöbus 1:0.

„Že spet sem pri vas!“

Tako nas je pozdravila včeraj neka gospa. Ako ne bi bila zadovoljna bi se naše trgovine izogibala. Tudi vas bomo a štofli, svilo, platno, flanelo itd. dobro postregli. Pridite!

„Manufaktura“ k. d.

trgovina, ki vas želi boljše postreči
Mestni trg 17.

Gordni tek 2500 m juniorji C, roj. 1. 1918 —1919 (startalo 8): 1. Stanjšek (Maraton) 11.30, 2. Končan (Jugoslavija) 11.41, 3. Urbandič (Železn.) 12.39, 4. Benko (Mura) 13.21. Met kopja (startalo 11): 1. Kajfež (Primorje) 42.10, 2. Radko (Maraton) 40.30, 3. Rusjan (Ptuj) 37.26.

Gordni tek 3000 m seniorji (startalo 9): 1. Grmovšek (Maraton) 14.03.2, 2. Stručelj (Maraton) 14.04.6, 3. Gril (Maraton) 14.51.8.

Kolesarska dirka v Mariboru

Maribor, 8. novembra.

Dopoldne se je vršila ena najtežjih kolesarskih dirk, kar jih je bilo v zadnjih 10 letih v Jugoslaviji. Proga je šla od igrišča Železničarja po Tržaški cesti do Hoč in Reke, potem pa po novi Pohorski cesti do Pohorskega doma, kjer je bila obratna točka. Proga je imela 1000 m visinske razlike ter je bila dolga 34 km. Kako naporna je bila je razvidna iz tega, da je od 10 dirkačev prišlo na cilj le polovica. Dirke so se udeležili člani klubov Ljubljane iz Ljubljane, Maratona in Železničarja iz Maribora.

Na cilj so prispeli: 1. Stefan Rozman (Železničar) 1:17.42, 2. Lozinšek (Železničar) 1:18.94, 3. Sodce (Maraton) 1:21.16, 4. Brilec (Ljubljana) 1:23.34, 5. Grum (Ljubljana) 1:24.26.

Dirka je potekla kljub napornosti brez vsakih nezdov. Posebno spominsko nagrado je dobil dirkač Stefan Rozman, ki je danes vozil svojo 160. dirko, pri katerih je dosegel 100 prvih mest.

40 letnica učiteljske mature

Ljubljana, 7. novembra

Ze pred mesecem so praznovali v Ljubljani 40letnico učiteljske mature naslednji gg. učitelji in nadučitelji: Fran Mercina, Hinko Šumer, Ivan Wittine, Alojzij Poločnik, Franjo Miakar, Alojzij Recelj, Franjo Grm, Miloš Grmovšek, Franjo Pristovšek in Ignacij Kaffov. Jubileja sta se udeležila tudi tedanja učitelja na ljubljanskem učiteljsku g. Fran Gabršek in g. Anton Črnivec, poznejši ravnatelj tega zavoda, ki pa je kmalu po tem jubileju umrl v starosti 80 let.

Jubilantje so bili na samo vestni in spsobni učitelji in vzgojitelji naše šolske mladine, mervuč tudi izven šole poštvovalni kulturni delavci, in to kot pisatelji, sodelavci pri raznih naprednih prosvetnih, dobrotelnih in gospodarskih ustanovah, pri pevskih društvih kot pevci in pevovodje, sokolski in gasilski delavci, v kmetijskih podružnicah in sveda pri učiteljskih ustanovah. Večina še danes vneto deluje pri raznih stanovskih in drugih institucijah.

Ivan Wittine je, kakor ime pove, po rodu kočevski Nemec in je svojo službeno dobo dovršil na Kočevskem. Je vsekoli honen stanovski tovariš. G. Grm je še vedno vzoren ravnatelj gluhoonemnice, gg. Grmovšek in Šumer sta bila visoko cenjena okrajna šolska nadzornika. Več izmed njih je poleg tega jubileja obhajalo letos tudi svojo 60letnico. G. Šumer pa je imel kar tri praznike: 60letnico rojstva, 40letnico učiteljskega poklica in pred dobrim mesecem 30letnico srečnega zakonskega jarma z go. Felicito, ki je tudi učiteljica in uživa pokoj. Jubilanti so po večini še krepkega zdravlja in čilega duha ter pozorno zasledujejo dnevne dogodke. Ob lepem jubileju jim želimo, da bi še dolgo uživali zlato jesen življenja v zdravlju in da bi dočakali še več jubilejev.

Bučno predavanje na zagrebški univerzi

Zagreb, 8. novembra.

Na filozofski fakulteti zagrebške univerze bi moral imeti včeraj dopoldne urednik »Obzora« dr. Ivo Hergešić nastopno predavanje kot novi docent za komparativno književnost. K predavanju so se zbrali proroctor inž. Stipetič, predsednik Jugoslovanske akademije in umetnosti dr. Bazala, dekan filozofske fakultete dr. Cesarec mnogo vseučiliških profesorjev in okrog 100 studentov.

Teden dni filma

Filmska opereta „Boccaccio“

Flametta na sestanku z velikim neznancem (Albrecht Schönhals in Heli Finkenzellerjeva v filmski opereti »Boccaccio«)

Ufina opereta »Boccaccio«, ki se bo predvajala v Ljubljani ni morda znana Suppejeva opereta z enakim naslovom, temveč sta avtorja dr. Forster in dr. Burri napisala film, ki mu je na svoj način osnova Boccacciojeva »Dekameron«. Režijo in kompozicijo sta opravila filmska sodelavca, ki sta imela že pri »Kraljevskem valčku« velik uspeh. To sta Herbert Maisch kot re-

žiser in Franz Doelle kot skladatelj. Glavno vlogo podaja Willy Fritsch, ki mu je partnerica Heli Finkenzellerjeva. V drugih važnejših vlogah nastopajo Albrecht Schönhals, Baul Kemp in Fita Benkhoffova. Snemanje prizorov se je začelo letos 10. februarja in je bil doslej ta film deležen že lepih uspehov po tujih kinematografih.

Kako so delali film „Beli pekel“

Pri snemanju tega filma so vsi udeleženci storili vse, kar so le mogli. Na vrhovih Piz Palluija so stali operatorji z dvema in celo tremi aparaturni za snemanje. Stali so ob grozečnih razpokah ledenika Isle Perse ter Morterache, ponoči v mrazu in viharju so snemali, bivakirali, trpeli. Vsak udeleženec je bil samo po sebi razumljivo alpinist, snučar, nosač in igralec. In tovor, ki ga vlačijo s seboj, ni majhen. Poleg svoje alpinske opreme nosijo težke stativne, na desetne različnih objektivov leč, filtrov, na nemogoča mesta. In vendar je vse to potrebno za dober film. Ze iskanje učinkovitih motivov v tej prostorni naravi, polni ledu z vsemi svojimi nevarnostmi, potrpežljivo čakanje na pravilno osvetlilavo, zahteva polnega alpinista. Često se niti poizkusna vaja ne sme vršiti, da se ne napravijo sledovi v snegu in ledu.

Snega filma kakor je »Beli pekel Piz Palluija« operator, ko mora svojo aparaturo na strmih ledenih stenah, grebenih, ledeniskih razpokah, namestiti včasih do centimetra natančno. Prostor morajo v globokem snegu sepeptati, v ledu pa ga izsekati in splinirati, kajti operator mora vrtiti snemalni aparat čisto v utrujajočih držah, čepce, kleče, na eni nogi, na vrvi viseli t. d. Koža na obrazu mu visi v cunjah, čeprav je nad plastmi raznih olj še nekaj plasti pudra. In operatorji živijo, ko visi nad grozečimi prepadi, stoji v izpostavljenih grebenih, na ozkih vrhovih?

Kaj pa ostane od vsega njegovega snemanja? Komaj 20% posnetkov pride na platno. V duši pa mu ostanejo prijetni spomini na doživljanje v gorah. In s temi spomini je zlasti po uspehu težavno napravljenega filma zadovoljen in srečen.

Taras Buljba

Poročali smo, da bo velikega junaka Tarasa Buljbo upodobil v filmu sloveči francoski karikaturni igralec Harry Baur, ki smo ga že nekajkrat videli tudi v Ljubljani in smo gotovo vsi občudovali njegovo krepko smetnost.

V novem filmu: Internat v Kijevu. Ravno se vsi izpit. Po vrsti prideta pred profesorjski kolegij, ki ga vodijo pravoslavni duhovniki, oba brata Buljba. Mlajši je sanjač, nežen kakor dekle (Jean Pierre Aumont). Izpit položi z odličnim uspehom. Njegov starejši brat pa je širokih pleč, krepak ko hrast, — toda ves čas šolanja se ni naučil niti posteno čitati. Pač pa zna jeziti, biti se in piti, žrtvovati se za prijatelja. To je Ostap Buljba. Menite, da se je

stari Taras Buljba, legendarni kozaki ataman, kaj ježil na svojega močnega sina, ker je zastoj trgati hlače v šolskih klopih? Nasprotno! Nezaupljivo motri ataman svojega mlajšega, nežnega sina: ta se je gotovo odvrnil od starodavnih kozakiških tradicij. Dobremu kozaku ni treba kaj prida pisati in čitati. Tega se sam stari Taras ni bil naučil in vendar je takšno vrsto let vodil svoj junakiški tabor kozakov...

Besede so odveč. Najlepsi in najzanimivejši roman Nikolaja Gogolja bo pridrli po vsem svetu. Harry Baur je, kakor sklepamo po kritikah evropskega tiska, obogatil film s figuro, ki je tako fina, klasična in umetniško tako izdelana, da bo zavzela mesto med najlepšimi filmskimi kreacijami vseh. Vsekako je »Taras Buljba« nov triumf umetniškega filma.

Žena v sodobnem svetu

O delu mednarodnega ženskega kongresa v Dubrovniku

Pretekli teden je v magistratni dvorani v Ljubljani potekal okrogli mednarodni ženski zvez, sekcije za dravsko banovino, obširno poročala o poteku mednarodnega ženskega kongresa v Dubrovniku, publikacija ga. Pavla Hočevarjeva, načelnica komisije za tisk pri Jugoslovnski ženski zvezi. Referatna so poslušalke sledile z veliko pozornostjo.

Ženski tisk, volilna pravica

Referentka je poročala mestoma zelo kritično o delu kongresa, ki se je osredotočilo zlasti v zborovanjih posebnih komisij, ki so zasledile že pred otvoritvijo formalnega dela kongresa. Na teh sejah so delegatke posameznih držav stavile številne zahteve in oblikovale navodila za bodoče delo. Pri vsem velikanskem delu, ki ga je moral opraviti kongres, ni bilo vsem delegatkam mogoče, da bi sledile vsemu temu delu, ki se je vršilo v različnih odborih, tako da so imele delegatke vpogled prav za prav v glavnem le v delo komisije, v katero so bile delegirane. Ga. Hočevarjeva je bila zopet poslana pri komisiji za tisk, pa se je mogla poleg tega dela na lastne oči prepričati, da se o delu komisije za volilno pravico, ki jo je vodila češka senatorka Plaminkova. Komisija za tisk je vodila švicarska novinarka Zellwegerjeva. Poročila te komisije so bila kaj zanimiva glede na stanje ženskega tiskarstva. Iz teh poročil je izhajalo, da fašistični in narodno-socialistični tisk ni naklonjen ženskim težavam, vneli zagovorniki ženske enakopravnosti pa so vsi svobodni, neodvisni listi, ki se v nekaterih deželah mnogo bavijo z ženskimi vprašanji, zlasti na Švedskem, kjer imajo ženske mnogo velikih listov v rokah kot glavne urednice. Tudi ameriški listi, ki ne najenajst svojih sodelavcev na priporočila, temveč po sposobnosti, zelo cenijo in iščejo sodelavke. Močno je razvito žensko novinarstvo, pa tudi časopisje na Norveškem in na Poljskem. Jugoslavija se baš ni mogla postaviti v večjem številu novinar. Kar pa se tiče resnih prispevkov o ženskem vprašanju v jugoslovnskem časopisju, ki sicer daje zlasti v Beogradu dokaj prostora modli, gospodinjstvu in kozmetiki, se jugoslovnske ženske tudi ne morejo preveč pohvaliti, z edino izjemo Slovenk, katerim ponedeljska izdaja »Jutra« prinaša skrbno in resno urejevano

rubriko o ženskih problemih. Mednarodna ženska komisija za tisk je tudi poveljala program naše nacionalne komisije, na podlagi katerega je sestavila tudi svoj delovni načrt.

Zelo živahno je potekalo delo komisije za žensko volilno pravico. To komisijo je vodila senatorka Plaminkova, ki se je videla ga. Hočevarjevi kot prava apostolka, ki vsa živi za žensko stvar in ji je delo za pravice in dolžnosti žene pravi evangelij. Njeno vodstvo je tem lažje in tem uspešnejše, ker se do dobra spozna na vprašanje, ki ga ima njena komisija opraviti in je tudi temeljito poučena o stanju ženske stvari po vsem svetu. Ta komisija je odredila, da se morajo ženske, ki imajo volilno pravico, tudi po služevati v čim večjem številu, tam pa, kjer je še nimajo, si morajo prizadevati, da se bodo kandidati pri volitvah izrazili v prilog ženskih zahtev. Vso pažnjo pa je treba po mnenju te komisije posvečati državljanski vzgoji.

Delo ostalih komisij

Komisija za kino in radio je proučevala vlogo žensk v raznih odborih, ki imajo vpliv na cenzuro in kontrolo kinematograf. Žene se v teh odborih uspešno zavzemajo za to, da kinematografija ne bi kvarila mladine. Mednarodna komisija pa se zavzema zlasti za izboljšanje kulturnih in vzgojnih filmov ter proučevanje finančne možnosti in način za izdelavo novih filmov o ženski stvari. Za žensko stvar pa je nadalje zelo važno tudi vprašanje radia, ki ima obsežne propagandne in vzgojne možnosti. V mnogih deželah je ženskimi društvom že uspelo, da odločajo v odborih, ki sta jim poverjena sestava in cenzura radijskih programov, ki so posvečeni otroku, družini in domu. Mnogo se ženske poslužujejo radia tudi za mirno propagando. Komisija priporoča, naj bi ženske dosegle, da bi bila v radijske programe sprejeta poljudna poročila in predavanja o ženskem gibanju, da bi imeli moški in ženske priložnost boljše spoznavati ženske zahteve in žensko socialno delo.

Komisija za poljara žene pred zakonom se zavzema za mednarodno ureditev državljanstva poročenih žene na podlagi popolne enakopravnosti obeh spolov.

Komisija za vzgojo svetuje, naj bi se gledalo na veliko brezposelnost posvečila pozor

nost vprašanju vzgoje brezposelne mladine, ki naj bi se vzgajala v nadaljevalnih tečajih. Vsa mladina naj bi se vzgajala v močnejši mednarodni zavesti in miroljubnosti, čemur naj bi zlasti služile obsežne reforme učnih knjig in predmetov, ki bi jih bilo treba izbrati v smislu mednarodnega spoznavanja in ljubezni.

Komisija za enako moralo se je zavzela za vzgojo mladine po načelih najvišje pravnote in enake morale. Zahtevala je odpravo reglementirane prostitucije in javnih hiš in strogo kaznovanje vsakogar, ki kakorkoli podpira ali se okoriša s prostitucijo.

Zelo važne, morja najbolj tehtne so bile ugotovitve komisije za ženske poklice, ki je prišla do zaključka, da se v podjetjih vseh vrst in v vseh državah kaže močno stremiljenje za tem, da bi se ženskam omajala pravica do plačanega dela. S tem se ženi odjemlje možnost za preživljanje sebe pa tudi tistih, ki so zelo pogosto v današnji dobi odvisni od plačanega ženskega dela. To prizadevanje gre tako daleč, da je že postalo protizakonito, ker se izvaja izločanje žen od dela na samovoljen način. Komisija je vsem nacionalnim odborom naložila, naj v danih primerih odločno protestirajo proti takemu zapostavljanju ženske delovne moči. Za poročeno in neporočeno delovno ženo morajo zahtevati enako plačilo, kakor ga imajo moški ob istih delovnih pozicijah. V tej komisiji so delegatke dalje obravnavale vprašanje ureditve ženske policije, ki se je izkazala v nekaterih državah za priporočljivo zlasti v mladinskih in ženskih kazenskih in zaščitnih zadevah. V tej komisiji je sodelovala tudi slovenska delegatka ga. Angela Vodelova, ki je podala tako stvarno poročilo, da si ga je komisija osvojila kot smernico za svoje bodoče delo. Morda bi bilo priporočljivo, da bi ga, Vodelova na kakem javnem sestanku podala naši javnosti ta referat in tudi podrobnejše poročilo o delu komisije, v kateri je sodelovala.

Nadalje je bila za jugoslovnsko in še posebno za slovensko delegacijo med plenarnimi zborovanji zanimiva točka predlog o ustanovitvi gospodnjško-gospodarske komisije, ki ga je predložila go. Kraigherjeva naša zveza na predlog dravske sekcije. Delo predlagane komisije naj bi šlo za tem, da bi se žensko delo v gospodinjstvu priznalo za poseben poklic, ki naj bi užival primerno bolezensko in starostno zavarovanje. To vprašanje je zbudilo na plenarni seji burno debato, ki je deloma izpricala, da je v nekaterih deželah gospodnjško delo že uvaževano, deloma pa je pokazala, da celo ženske same v nekaterih državah niso na višku socialne razgledanosti in jim je sodobno pojmovanje gospodnjškega poklica še tuje. Inicijativa slovenske delegacije je vsaj povzročila, da je bila ustanovljena priložnostna komisija, ki bo do prihodnjega kongresa proučila program in se potem izjavila o morebitni ustanovitvi nove komisije.

Referati o kmečki ženski in industrijski delavki

Zelo živahno je bilo delo kongresa na plenarnih sejah, katerim smejo prisostvovati

vse članke. Te seje nudijo priliko, da pride do izraza pravo in iskreneje naziranje po sameznarje in tudi kompaktnih delegacij. Na teh sejah so se ženske bavile s stanovanjskimi razmerami, kmečki ženski in industrijsko delavko. Referati o industrijski delavki v posameznih državah so pokazali predvsem važno okoliščino, da se industrijskim delavkam najbolj godi tam, kjer imajo največ inspektorije dela, n. pr. na Poljskem. Referati o kmečki ženi pa so bili z izjemo referata Indije prav neiskreni in so pričali bolj o propagandi za razmere v državi reitrentke kakor pa o stvarnem stanju. Zato tako očitna neiskrenost žensk ni zadovoljila in je zbudila upravičene kritike in proteste. Jugoslovnska referentka o položaju kmečke žene ga. Minka Krofova, ki je hotela biti sprva iskrena in je hotela opisati stanje kmetice v pravi luči, je morala še v zadnjem trenutku na pritisk jugoslovnske centralne v svojem poročilu pravo stanje idealizirati.

Kongresne razstave in publikacije

Ga. Hočevarjeva je poročala tudi o knjižni razstavi in razstavi ročnih del. Knjižna razstava je pokazala, da vse delegacije niso pravilno pomnožale namena te prireditve in da niso razstavljale z izjemo Čehinje in Jugoslovenk, po pravilnem kriteriju. Prvo mesto je vsekakor pripadlo Čehinjam, ki imajo veliko število prvovrstnih pisateljic, ki so bile zastopane z okusno opremljenimi resnični deli v častnem številu. Kongres pa je dal pobudo tudi jugoslovnskim prirediteljem, da so za to svečano priložnost izdale nekaj pomembnih publikacij: bibliografijo vseh treh jugoslovnskih ženskih literatur v domačem in francoskem jeziku, v francoščini književno delo jugoslovnskih žensk in delovanje ženskih društev v Jugoslaviji in dve bibliofilske izdaji: Monahinja Jemilija v založbi Društva akademsko izobraženih žen v cirilici in angleščini in »Blätter aus der jugoslawischen Lyrik«.

Kaj so ženske, posebno jugoslovnske, pridobile s kongresom

Ženske so na kongresu ugotovile, da so prilike zanje v vsakem oziru skoro po vsem svetu enake. Zato so prepričane, da bodo mogle izboljšati svoj položaj najprimerneje in najuspešnejše le z mednarodnim sodelovanjem. To pa bo po njih mnenju možno le na ta način, če bodo države, ki bodo z dogovori in odredbami izboljševale položaj žensk, prepojene z ustrežajočim duhom in razumevanjem do sklepov ženskih kongresov. Naloga ženskih nacionalnih komisij bo pač v tem, da bodo s tem duhom prepojele javno mnenje v svojih državah.

Zborovalke so naposled spoznale tudi, da so ženske v fašistično nrejenih državah prepojene z brezobzirno plemensko samozavestjo in jim je tuji smisel za človeško skupnost in sodelovanje. Prepričale pa so se, da so žene v vseh demokratično urejenih državah iskrene pobornice za svetovni mir.

FILATELIJA

Makulature

Pod besedo »makulature« razumemo vse tiske, ki so nastali zaradi površnosti. To so na primer pole znamk z zaviranimi vogali, gube v papirju, nepotiskani deli pole, zabrisani ali zamazan tisk, barvni madeži, oljnat mehurji in podobno. V tiskarnah, ki dajo kaj na svoje ime, takšne nedostatke takoj uničijo. Drugje pa niso tako natančni in postanejo te makulature celo predmet, s katerim se da dobro kupčevati.

Zbiralec posebnosti nima teh tiskarskih nepravilnosti ne bo šel, zlasti če so zelo opazne. Nekateri zbiralci, posebno začetniki, pa mislijo, da bodo napravili za filatelijo veliko delo, če bodo prebrskali cele kupe malo-vrednih znamk, da bi med njimi odkrili kakšen različek, ki se ni omenjen v katalogu. Ta bolezen, da morajo odkriti za vsako ceno kaj novega, čeprav samo kakšno picco, črtico ali madež na nepravem mestu, je prava egiptiska nadloga za urednike strokovnih listov in katalogov. Lastniki takšnih navidez-nih pogrešnih tiskov in redkosti pa so po tem skoraj vselej razočarani, ker izvedo po dolgotrajnem iskanju samo to, da je njihovo odkritje le malo vredna tiskarska slučajnost.

Poizkusni tiski

Če namerava kakšna država izdati znamke, napravi navadno najprej razne poizkuse. Po drugih državah — pri nas se nismo prišli tako daleč — imajo navado, da razpišejo natečaj za izdelovanje osnutkov in da potem med njimi izberejo najboljši. Te najboljše osnutke, ki so izdelani precej velikih dimenzijah, nato pomanjšajo in preizkušajo, kako učinkujejo slika, barve in papir. Vse te tiske od prvih osnutkov do končne izdelave tiskarske plošče, do poslednje določitve barve in papirja imenujemo v filateliji »poizkusne tiske« (nemško Probedruck, angleško »Proof«, francosko »Essai«). Ločimo pa še sprejete in nesprejete poizkusne tiske.

Neuradni poizkusni tiski, ostanejo navadno v rokah ljudi, ki so jih predložili in jih potem ti prodajajo zbiralcem za kritje stroškov. Pomen imajo samo kot kurioznost in morda kot lepo izdelani osnutki. Med te poizkusne tiske štejejo lahko tudi v raznih barvah izdelane osnutke znamk s sliko kralja Petra II., ki sta jih izdelala ing. Omahen in Serajnik, in o katerih se je že mnogo pisalo. Tudi uradni poizkusni tiski niso še navadno

poslednja oblika frankovne znamke. Tako poznamo na primer stare egiptске poizkusne tiske s sliko piramide, ki so bili v prvotni obliki čisto drugačni kakor pa nazadnje. Pogosto uganjajo neredni filatelisti tudi sleparije z raznimi poizkusnimi tiski, ki se ne razlikujejo od pravih znamk.

Novi tiski

Med nove tiske štejejo tiste znamke, ki so jih z originalnimi ploščami natisnili že potem, ko so izgubile veljavo in ko so prišle v promet druge znamke. Če napravi ta novi tisk država, ga imenujemo uradnega, če pa ga napravi privatnik, ki je slučajno dobil v roke plošče, je neuraden.

Uradne nove tiske delajo takrat, kadar potrebuje poštna uprava te znamke za svoj muzej, za državne zbirke tujih držav ali pa za visoke osebnosti, in sicer v celih polah, pa teh pol nima več v zalogi. Ti novi tiski so navadno bolj ali manj redki, ker so izdelani le v majhnih nakladah in jih privatniki sploh ne dobe v roke. V mnogih državah, kakor na primer v predvojni Portugalski in Avstriji, so pa postali novi tiski pravo trgovsko blago, in poštne uprave so jih tiskale zaradi tega, da bi zadovoljile zbiralce, ki originalnih znamk niso mogli več dobiti. Kadar so nekatere poštne uprave prodajale zaloge nerabljenih znamk, ki niso bile več v prometu, se je tudi pogosto zgodilo, da so iznova natisnile tiste vrednote, ki so k celotnim serijam manjkale ali pa jih je bilo premalo. Neuradni novi tiski pa so namenjeni izključno samo za prodajo. Navadno hoče vsakdo napraviti pri novem tisku znamke, tako da bodo čimbolj podobne prvotnim. Ker pa je med originalnimi in novo natisnjenimi znamkami pogosto veliko razdobje, v katerem so se izpremenili načini tiska, kakovost papirja itd., se novi tiski vsaj v eni točki (barvi, papirju, gumiju ali zobčanju) ločijo od originalov, tako da jih ni težavno spoznati.

Nove tiske imenujemo lahko tudi tiste znamke, ki so jih tiskali s ploščami, pri katerih se poznajo sledovi, da so jih hoteli že uničiti. Vsaka izprememba originalne plošče, tako na primer pri Würtemberški znamki za 18 kr., od katere so ostale samo plošče z okvirji in številkami, medtem ko so morali napise narediti iznova, ali pa pri črnih alžalskih znamkah z narobe stoječim ozadjem, samo uradna ponaredba, ki jo lahko imenujemo ponatisk (Nachdruck).

Oblastva so takoj osumila Kotarja, ki je imel že več takih grehov na svoji vesti. Poizvedovanja so ugotovila, da se je potikal Kotar v tamkajšnjem območju prav v času, ko so bili vlomi izvršeni. Ugotovljeno je, da se je Kotar po vlomih v Kandrški dolini klatil tudi po Moravčah. Tam je pridno dajal za pijačo in si je na-

kupil razne reči. Kotar svoje vlome tajli. Pripovedoval je pravljico, da je srečal v bližini Moravč nekega brezposelnega, s katerim sta se takoj sprijateljila. Nočevala sta v nekem zapuščenem poslopju, nato pa se je sredi noči odločil njegov sestanovalec, da bo stopil v bližnjo vas prosit kruha. Fant da se je vrnil potem obložen s klobasami, svinjino, kruhom in pijačo. Kakor je zatrjeval Kotar, je potopil med pojedino svojemu novemu znanou, da ima strgane čevlje, in njegov pajdaš mu je takoj stisnil v roke več stotakov. Polde da si je kupil takoj nove čevlje, okrog 500 dinarjev pa da mu je ostalo še za pot domov.

Na sodišču seveda ne verjamejo njegovim pravljicam, ker imajo poročila, da se je Kotar za vlom v Kandrški dolini spoznamel s Podbregarjem še tedaj, ko je bil z njim zaprt. Podbregar mu je povedal za nekatere inoviteje kmete, kmalu po tistem razgovoru pa je bilo vlomljeno v Vujin dolu pri Kandrški skozi streho. Vlomilec je odnesel 4000 Din denarja in več predmetov iz zlata in srebra. Kotar je znan tak iz navade in bo stopil zdaj pred ljubljanske sodnike. V njegovem rojstnem kraju pri Sv. Križu se ga zelo boje, saj zmerom napravi kaj narobe. Zadnjič je odnesel nekemu tamkajšnjemu trgovcu z gobami več vreč gob, pripravljenih za odvoz v Ljubljano. Kotar pa je potem v svoji drznosti prišel ponujat okradencu njegove lastne gobe. Trгоvec jih je kupil, tatvino pa je opazil še le kasneje. Kotar je moral za svoj greh v zapor. Pred sodnikom se je kratkoma odrezal, da ni bil svetokriški trgovec prav nič okrovan, ker je dobil svoje blago nazaj.

Iz akvaristove torbe

Ko stojimo raneja jutra na kaki visoki planini, se nam nudi divna slika: morje, ki ga tvorijo megle, le poudini vrhovi moč kakor otoki iz njega. Opazovalec sluti povezanost med podinimi višavami, točno je pa ne more določiti. Prav tako je z rodovnikom živalstva. Otoki so zdaj živeče skupine in okamenje že davno izumrli živali, med katerimi nam manjka mnogo členov, ki nam jih prikriva megla davne preteklosti. Naključje nam bo scasoma še marsikaj odkril, vendar nikdar vsega, kajti globine kopnega so nam nedostopne, v njih pa počivajo marsikateri členi, seve ne vsi, kajti mnoge je zob časa zmel. Zlasti imamo prav malo ostankov iz praveke ali zahajke dobe.

Po dr. Rakovcu so našli odtisk neke ribe v kambrijskih skladih starega zemeljskega veeka, kar nam da sklepati s gotovostjo, da so živele ribe tudi že v praveki, vendar je bilo njih ogrožje se melko, hrustančasto ter ni ostala za njimi nobena sled.

Skoroda v vsaki skupini živalstva, torej pri sesalcih, pticah, plazilcih, dvoživkah, ribah, evosročnicah, plaščarjih, do praživali, najdemo kake vrste, ki nam dokazuje, da se je življenje razvilo postopno od preprostih do bolj kompliciranih organizmov. Kot predhodnice rib smatramo veslozapeate apendikularije, to so plaščarji, ki plavajo prosto v vodi in ki se niso kakor n. pr. ličinke kozolnjakov, ki plavajo tudi prosto v vodi, slednjič zdale svobode ter se pridile na dno in se otele s plaščem. Za apendikularijami, ki imajo kakor tudi mnoge ribe hrbtnično struno, je najbližji ribam najnižji vretenčar: skrgoustnica (Amphioxus), do 5 cm dolgo, ribi podobno bitje, ki nam torej premosti vrzel med nižjim in višjim živalstvom, ki se začneja s oboloustnicami, kakor so glenavice in pliskurji. Zelo zgodaj so se pojavile tudi ribe pljučarice, ki nas spominjajo krkonov, namreč v devonski tvorbi starega zemeljskega veeka. Njim podobne sorodnice so premostile vrzel med ribami in dvoživkami kajti pljučarice dihaajo kakor s škrgami, tako tudi s pljučnim mehurjem. Zlaj naleri-mo zopet na vrzel med dvoživkami in plaščarji, ki pa ni tako široka. Prve plazilce vidimo že v permški in triadni tvorbi. V jurški tvorbi imamo prapitca, ki se je ponasjal že s praviimi persti, vendar nas spominja na plazilce, v kredni tvorbi se je pa pojavil hesperornis s krmljavimi krili in rihaptici. Vsi so imeli zobovje v želju-stih. Od sesalcev so nam ohranjeni ostanki iz triadne tvorbe, po obliki, podobni stokovcem, kakor so kljunaš, zatem pa vredčarji, kakor so n. pr. sedanji klokan.

Kakor vidimo nas popelje akvaristovstvo v razne panoge prirodoslovja in ko se bo človeštvo posvetilo v večji meri pri-rodi, bo nastopila boljša doba, doba višje srčne kulture, ki ne pozna one temnostno-sti, v kateri se danes izživlja človeški rod.

Objave

Lovci! Umri je naš tovariš in dolgoletni tajnik Slovenskega lovskega društva g. Ropovž Mirko. K večnemu počitku ga spre-mimo danes popoldne ob 15. iz hiše žalosti na Tržaški cesti 10. na pokopališče pri Sv. Križu.

Koncert v počastitev 70letnice Mateja Hubada. V ponedeljek 16. novembra ob 20. bo v veliki Filharmonični dvorani velik pevski koncert ljubljanskih zborov Huba-dove župe JPS v počastitev 70letnice moj-strata Mateja Hubada, ki je naš pevski or-ganizaciji dolga leta načeloval in jo vzor-no vodil. Pokažimo mu svojo hvaležnost! Vstopnice bodo v prodaji v Matični knji-garni.

Postani in ostani član Vodnikove družbe